

Niyet ve iman bütünlüğü

Said Şener: “1- Niyet sevabı günaha, günahı sevaba nasıl çevirir? Bunu örneklerle açıklar mısınız?”

2- İmânda ilme’l-yakîn, ayne’l-yakîn ve hakka’l-yakîn dereceleri nelerdir?”

Niyet ile îmân birbirini doğuran, birbirini doğrulayan, birbirini gerekli kılan, birbirini tamamlayan iki temeldir. İmân ve îtikat, hâlis ve makbul niyetin tarlasıdır. İyi bir niyet de doğru îmanın ve îtikadın meyvesidir.

Peygamber Efendimize (asm), hicretle gelenlerin arasında bir kadını nikâhlamak için gelen bir kişinin de bulunduğu söylenir. Peygamber Efendimiz (asm): “Ameller niyetlere göredir. Herkese ancak niyet ettiğinin karşılığı vardır. Kimin hicreti Allah ve Resûlü için ise, hicreti Allah ve Resûlü içindir. Kimin de hicreti dünya malı veya nikâhlayacağı kadın için ise, hicreti onun içindir.” buyurur.¹

Üstad Bedüzzaman Hazretlerinin ifâdesiyle niyet eşyanın mahiyetini değiştirir. Günahı sevaba, sevabı günaha çevirir. Niyet, âdî bir hareketi ibâdete; gösteriş için yapılan bir ibâdeti de günaha dönüştürür. Meselâ, varlıklara sebepler hesabıyla bakılırsa cehâlettir; Allah hesâbıyla bakılırsa mârifet olur, ilim olur, irfân olur; îmânı olgunlaştırır.²

Yine meselâ yoldaki taşları Müslümanın ayağına takılmasın ve zarar vermesin diye temizlemek sevaptır, hayırdır. Fakat bu işi yaparken, dikkat etmesine rağmen sehven birisine zarar verse özür diler, zarar verme kastı olmadığından, günahı da muaf olur. Veya bu işi yaparken yolun sertleşmesi ve oturması için döşenmiş taşları da sehven ayıklamış ve atmış olsa, bilgi eksikliğinden doğan zararı telâfi eder. Fakat niyetinin sıhhatinden dolayı günahkâr olmaz, sevabında eksilme olmaz.

Peygamber Efendimiz (asm) bu hususu şu vecîz hadisiyle ifâde buyurur: “Mü’minin niyeti amelinden hayırlıdır. Münâfiğin ameli ise niyetinden hayırlıdır. Herkes kendi niyetine göre amel işler. Mü’min bir amel işlediğinde kalbinde bir nur uyanır.”³

Bu hadislerin tefsîri sadedinde Üstad Saîd Nursî Hazretleri, niyetin sıradan âdetleri ve âdî davranışları ibâdete çeviren pek acîp bir iksir, bir mâye ve bir rûh olduğunu, ölü halleri ibâdetle canlandırdığını kaydeder. Bedüzzaman’a göre niyetin rûhu da

ihlâstır. Öyle ise gerçek kurtuluş ancak ihlâs ile mümkündür. Az bir ömürde, bütün lezzetleriyle ve güzellikleriyle Cennet ancak böyle bir hâlis niyetle kazanılır. Çünkü niyet ile insan dâimî bir şâkir olur, dâimî şükür sevabı kazanır.4

Niyetin mahşerdeki yansımasını Peygamber Efendimiz'den (asm) dinleyelim:

* "Allah hak edenlerin üzerine azabı indirdiğinde bazı salih kimseler de ölürlür. Onlar da diğerleri ile birlikte helâk olurlar. Sonra âhirette niyetleri ve amelleri üzerine diriltirler."5

* "İnsanlar niyetlerine göre diriltilecek ve hesaba çekilecektir."6

* "İnsanlar niyetlerine göre dirilirler ve haşrolunurlar."7

* "Kıyâmet gününde aleyhinde ilk önce hüküm verilmek üzere, şehit olduğu bilinen bir kimse getirilir. Allah ona olan nimetlerini anlatır. O da mazhar olduğu nimetleri hatırlar. Allah: "Ne amel işledin?" diye sorar. Adam: "Senin yolunda cihad ettim ve nihâyet senin için şehid düştüm" der. Allah: "Yalan söyledin. Bilakis sen cesâretlidir desinler diye savaştın. Senin için öyle de denilmiştir" buyurur. Başka bir hayırlı ameli bulunmadığından, emir verilir de yüzü üzerine sürüklenerek Cehenneme atılır.

Sonra ilim öğrenmiş, öğrendiğini başkasına öğretmiş ve Kur'ân okumuş bir kimse getirilir. Allah ona da nimetlerini hatırlatır, o da itiraf eder. Sonra Allah ona: "Ne amel işledin?" diye sorar. O: "Senin rızan için ilim öğrendim. Onu başkalarına öğrettim. Senin için Kur'ân okudum." der. Allah: "Yalan söyledin. Bilakis sen âlim denilmek için ilim öğrendin. Ne güzel okuyor desinler diye Kur'ân okudun. Hakikaten senin hakkında bunlar da söylendi." buyurur. Başka bir hayırlı ameli bulunmadığından, emir verilir de, yüzü üzerine sürüklenerek Cehenneme atılır.

Sonra Allah'ın kendisine her çeşit maldan bolca verdiği bir kimse getirilir. Allah ona nimetlerini hatırlatır. O da hatırlar. Sonra Allah ona: "Ne amel işledin?" der. Adam: "Verilmesini istediğin yerlere senin rızan için bolca verdim." der. Allah: "Yalan söyledin. Benim için vermedin. Ne cömert bir kimsedir desinler diye verdin. Nitekim hakkında böyle de denilmiştir." buyurur. Nihayet, başka bir hayırlı ameli de olmadığından, emir verilir de yüz üstü sürünerek Cehenneme atılır."8

Îmân edilecek hususlarda artma ve eksilme olmamasına karşılık; îmânda olgunlaşma ve kemâle erme süreci söz konusudur. Îmânda olgunlaşma üç yol ile mümkündür:

1- Akıl ile algılama yolu. Bu mertebede îmân taklidden tahkîke geçer. Yani çevreden duyarak ve işitilerek elde edilen îmân, akıl ile elde edilen mârifetler ve bilgilerle, yapılan tahkîkat ve araştırmalarla olgunlaşır. İlme'l-yakîn mertebesine çıkar.

2- Göz ile görme yolu. İlme'l-yakîn mertebesinden sonra kâinât bahçesi incelenmeye devam edilir. Görülen her varlık, tanık olunan her yaratık incelemeye alınır. Allah'ın

isimlerinin tezâhürleri gözle incelenir ve görülür. Allah'ın isimlerinin mahluklar üzerindeki tecellîleri görüldükçe îmanda yüksek inkişaf ve açılımlar başlar. Bu olgunlaşma sürecine “ayne'l-yakîn” denmektedir. Çünkü îmanda görürcesine bir aydınlık ve genişleme başlamıştır.

3- Gerçeğini yaşama yolu. İlme'l-yakîn ve ayne'l-yakîn mertebelerinden sonra, kâinât bahçesinden îmân balı toplanmaya devam edilir. Bir çok îmân nüktesi yaşanarak elde edilmeye başlanır. Îmânın hakîkatı yaşanırcasına açılmaya başlar. Bu mertebe çok yüksek bir îmân mertebesidir. Bu mertebede îmânî olgunluk yaşandığından, buna hakka'l-yakîn mertebesi denmiştir.

Bu üç mertebe basitçe şu örnekle de anlatılmıştır: Uzaktan duman görmek, ateşe delâlet ettiği bilgisiyle ilme'l-yakîndir. Yakınlaşıp ateşi gözle görmek ayne'l-yakîn bir bilgidir. Daha yakınlaşıp ateşin ısıyla, rengiyle ve sair tezahürleri ile bizzat iç içe yaşamak hakka'l-yakîn derecede ateşi bilmektir.

Risâle-i Nur sadâkatle okunmaya devam edildiğinde bu üç mertebede inkişaf kaydetmenin yolları da açılmaktadır. Meselâ Yedinci Şuâ, îmânı taklidden alıp tahkîke çıkarmaya; tahkikten de bu üç dereceyi kazandırmaya yeterli müşâhadeleri içermektedir.⁹

Dipnot:

- 1- Buhârî, 1,50; Müslim, İmâre, 155; Riyâzu's-Sâlihîn, 1; Câmiü's-Sağîr, 1/1;
- 2- Mesnevî-i Nûriye, s. 45;
- 3- Câmiü's-Sağîr,4/3810;
- 4- Mesnevî-i Nûriye, s. 61;
- 5- Câmiü's-Sağîr, 955;
- 6- Câmiü's-Sağîr, 1436;
- 7- Câmiü's-Sağîr, 3890;
- 8- Müslim, İmâre, 152;
- 9- Şuâlar, s. 160.